

BYPLAN NYT 4

12. årgang · september 2014

TEMA INNOVATION

Pas på, der ikke går projektitis i den.

-Side 7

En cowboyby med udsøgt service og lokalpolitikere i fredagsbaren.

-Side 12

Højvandssikring, bygherredialog, opgør med fortidens planlægning...

Hvem skal have Byplanprisen 2014?

-Side 16

Nordjyske Planlæggere &
Netværk for Yngre
Planlæggere
præsenterer

Fyn er Fin

NYP Studietur

På NYP studieturen '14, besøger vi alt fra Fyns fineste, til Fyns fjerneste. Vi starter i Odense, sover i Svendborg og undersøger Cittaslow-begrebet, vi tager til Langeland og diskuterer bosætningspolitik, og videre til Faaborg og tjekker kultur og bevaringsværdier. Vi skal også se hvor langt man kan nå med frivillighed og have lagkage.

Tilmelding: Send en mail til mail@nyp.dk med navn, arbejdsplads og/eller titel, mail og tlf.

Pris: 950,- for medlemmer af NYP og Nordjyske Planlæggere, 1.250,- for alle andre

OKNygaard
- anlæg og drift af udearealer

STIK FINGEREN I JORDEN

Anlægs- og driftsopgaver kræver omhu. OKNygaard »stikker fingeren i jorden« og leverer ydelser, der er nøje tilpasset vores kunder.

- Landsdækkende anlægsgartner
- Lokal tilstedeværelse – 10 lokationer
- Totalløsninger – anlæg og drift af udearealer

OKNygaard a/s

T: 70 21 54 00 - info@oknygaard.dk - www.oknygaard.dk

Klimatilpasning og innovation af steder

Kursusforløbet hvor du

- Arbejder intensivt med et konkret klimatilpasningsprojekt
- Får ny viden og inspiration
- Har tid til at udforske de innovative løsninger
- Deltager med et tværfagligt team

dansk byplan
laboratorium

INDHOLD

TEMA INNOVATION

Med en fortsat stram økonomi er der fokus på nye måder at indrette samfundet på – ikke mindst den offentlige sektor. Innovation er nødvendig. Hvad betyder det for byerne og landskaberne og for den måde vi planlægger på som institutioner og som mennesker? Det sætter vi fokus på i dette nummer af Byplan Nyt.

- 4 Leder - I kanten af det mulige
- 5 Kort nyt
- 6 Kommune nyt
- 7 Hvilken forandring vil I have?
- 9 Kommunen version 3.0
- 10 Planloven trænger til et spark bagi
- 12 Humlebien Herning
- 14 Interview med Miljøminister Kirsten Brosbøl
- 16 Byplanprisen 2014
- 18 Regnskyl kan skabe innovation
- 19 Fra nødvendigt onde til innovativt idrætsanlæg
- 22 Du skal tro på det

Herning er en af de få kommuner i Danmark, som ikke har nogen kyst. Det afholder ikke Herning fra at få en strand. Da der skulle anlægges en ny motorvej benyttede man lejligheden til at anlægge to søer lige uden for byen, så den nu har en fin og børnevenlig badestrand.

Foto: Herning Kommune/ JWLuftfoto

Redaktion
Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
NyW. Øhlenschläger

Redaktionsadresse
Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Mail: nwo@byplanlab.dk
www.byplanlab.dk

Annoncer
nwo@byplanlab.dk,
bestilles senest 1. november
2014

Layout
Anne Solitander Bohlbro

Forsidefoto
Mie Brinkmann, Polfoto

Oplag
4025

Tryk
Handy-Print A/S

ISSN
1602-9038

Signerede artikler står for
forfatterens regning, usignede
for den ansvarshavende
redaktørs regning.

Byplan Nyt 5-14 udkommer i
december 2014.

Leder

I kanten af det mulige...

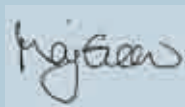
Sådan sætter MindLabs leder, Christian Bason, ord på innovation. Hans opskrift er at samle en mangfoldighed af aktører om at skabe nye løsninger – og at trives med, at man ikke ved, hvor det ender, når man går i gang.

Der er masser af eksempler på, at det virker. Regioner og kommuner eksperimenterer med at nytænke både processer og løsninger, når der planlægges for by og land. Vi har bevæget os fra planlægning til byledelse, og den lineære proces fra kommuneplan til lokalplan er afløst af komplekse processer, hvor beslutningstagere, faglige eksperter, borgere og virksomheder mødes om at lede byer i fortsat forandring.

Desværre er det gået helt hen over den rammesættende lovgivning, at vi søger løsninger og træffer beslutninger på en anden måde i dag. I Dansk Byplanlaboratorium mener vi, det er på tide at se på planloven og de mange love, den spiller sammen med, med friske øjne. Når miljøministeren i dette nummer af Byplan Nyt roser planloven for at være en god og stærk lov, der beskytter de værdier, der har betydning for samfundet, så er vi slet ikke uenige. Men det må ikke blive en sovepude.

Giv det en tanke, hvor meget samfundet har forandret sig, siden planloven blev til. Og lad så en nødvendig revision af planloven tage afsæt i de udfordringer, vi møder i dag. Vel at mærke udfordringer, som ikke er i de samme i byer, der vækster, og land-områder i tilbagegang. Gå på opdagelse i processerne fra idé til beslutning og afdæk, hvor vi har brug for nye redskaber, fleksibilitet og lovgivning, der spiller bedre sammen og matcher den kompleksitet, den skal virke i.

Jeg håber, at vi kan få taget hul på de mange diskussioner, en planlovsrevision kalder på, når vi samles til Byplanmøde i Herning. Og i Byplanlaboratoriet vil vi lægge os i selen for at holde debatten i live – for den er alt for vigtig til at være lukket inde i et udvalgsarbejde på de bonede gulve.

Maj Green

Formand for Dansk Byplanlaboratorium

"Gå på opdagelse i processerne fra idé til beslutning og afdæk, hvor vi har brug for nye redskaber, fleksibilitet og lovgivning"

Magisk grænse på 40 km

Befolkningen flygter ikke nødvendigvis fra landdistrikterne. Det viser en ny undersøgelse fra KLS nyhedsbrev Momentum. Tværtimod oplever landkommuner, der ligger indenfor en radius af 40 km fra en større bykommune øget tilflytning. Et resultat der endnu engang understreger, at by- og landkommuner understøtter hinanden. Et forhold der kunne udnyttes gennem et øget samarbejde kommunerne imellem.

Læs mere på www.kl.dk

Foto: Laurids Korsgaard

Menneske og by – ideologi og planlægning

Nu ligger byplanhistorisk skrift nr. 72 klar til download på hjemmesiden byplanlab.dk. Det kan varmt anbefales til alle, der interesserer sig for sammenhængen mellem ideologi og planlægning. Skriftet indeholder en række artikler baseret på byplanhistorisk seminar 2013, hvor arkitekter, byplanlæggere og sociologer gav deres bud på centrale problemstillinger indenfor planlægningen. Hvad forstår vi ved gode byer? Hvilke ideologier har præget – og præger – planlægningen af byerne?

Bemærk at dette skrift ikke kan bestilles, men udelukkende downloades på www.byplanlab.dk/ ByplanNoter

30. SEMINAR NOVEMBER 2013
DANSK BYPLANLABORATORIUM
BYPLANHISTORISK SKRIFTSERIE

NR: 72

KORT NYT

Byens grå oaser

En nedlagt lagerhal eller rummet under vejbroen - steder, som størstedelen af befolkningen finder grimme og ubrugelige - men ikke alle. For gadens kulturelle iværksættere er det mulighedernes land. Det er en af pointerne i Anne-Lene Sands Ph.d. "Matrikelløse rum - en undersøgelse af selvorganiserede måder at bruge byen på". Stedet vælges som en kulisse oftest for musik- eller danseevents og promoveres via Facebook. Det vigtigste er ikke deltagerantallet, men derimod at finde og skabe den perfekte kulisse. Dét, gadens kulturiværksættere kalder byens grå oaser.

Læs mere på www.sdu.dk

Foto: Søren Schaumburg Jensen

Redningsstigen, der lyser i mørket

Solceller og den fluorescerende orange maling får en ny redningsstige, udviklet for Trygfonden, til at lyse i mørket. Den ekstruderede gummi sørger for flexibilitet, mens den hvide glasfyldte nylon gør trinene synlige og skridsikre. Indtil videre er prototypen sat op på papirøen i Københavns havn, og det er Trygfondens mål at udbrede den til hele landet, hvor den forhåbentlig vil være med til at rede liv.

Læs mere på www.trygfonden.dk

Foto: Techturup

Skjoldungernes Land

I 10 år har lokale kræfter arbejdet for at skabe en nationalpark i området omkring Roskilde Fjord. En indsats der nu belønner sig, da en ny nationalpark, Skjoldungernes Land, er på vej i høring. Det bliver Sjællands første nationalpark, hvor et af de særlige træk er en natur præget af godsernes landskabsforvaltning.

Læs mere på: www.skjoldungelandet.dk

Viril naturpleje

I 2012 blev seks europæiske bisoner sat ud i Almindingen på Bornholm. Projektet skulle undersøge muligheden for at genindføre og anvende store dyr i den danske natur som naturplejere og bidrage til at bevare den europæiske bison. Hidtil er projektet en succes, og den bornholmske bisonflokk er vokset til 13 dyr. Lige nu har man mulighed for at få et glimt af 5 bisonkalve i skoven. I 2016, skal bornholmerne og miljøministeren tage stilling til projektets videre forløb.

Se billeder og læs mere på www.naturstyrelsen.dk

Grønne tage dæmper støj

Nu kan der føjes endnu en fordel til brugen af grønne tage i byen. Canadisk forskning peger på at de grønne tage kan absorbere 20- 60 % af en lydændelse. Den største effekt fås, hvis de grønne tage findes i forskellige højder og det organiske materiale ikke er alt for komprimeret.

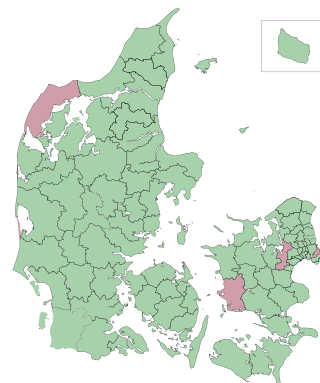
Læs mere på: www.Facebook.com/grontmiljo

Ny cykel- og gangbro nord for Langebro

En tur over Langebro på cykel i myldretiden er ikke for sarte sjæle. Der er kamp om pladsen. Fra 2018 er det planen, at cyklister og fodgængere får deres egen færdselsåre over Københavns Havn fra Bryghusgrunden til Langebrogade på Amagersiden.

Læs mere på: www.realdania.dk

KOMMUNE NYT

Rabalder Parken giver genlyd

Roskilde er ikke længere blot et kendt festivalnavn. Rabalder Parken – der kombinerer regnvandsopsamling, park og skaterbane bliver ved med at give genlyd rundt om i verden. Senest er den blandt finalisterne til "Place by design" konkurrencen på dette års prestigefyldte SXSW Eco konference i Austin, Texas. Tidligere har Rabalder Parken blandt andet modtaget Byplanprisen, Bæredygtig Betonprisen og Børnenes Rekordbogs.

Foto: Kim Wendt

Snapchat med kommunen

Kravet om en digital postkasse for alle over 15 år, er gået hen over hovedet på langt de fleste unge. I Thisted kommune har man valgt at bruge de unges eget sprog – Snapchat. Og det virker. De unge bruger nu Snapchat til at stille spørgsmål omkring den digitale postkasse. Når den digitale postkasse er installeret, sender de et billede til kommunen.

Læs mere på www.kl.dk

Flexboliger i fremgang

Muligheden for at benytte helårshuse som fritidshuse breder sig fra kommune til kommune. I Slagelse Kommune kan alle ejendomme nu bruges som flexbolig. Traditionelt gives tilladelsen til boligens ejere, en praksis der i stigende grad ændres til fordel for, at alle boliger er mulige flexboliger.

Læs mere om lovændringen på www.kl.dk

Grønt er guld

En ny tilflytterundersøgelse lavet i Københavns Kommune viser, at grønne indsatser gavner økonomien. Et eksempel er Sønder Boulevard på Vesterbro i København, hvor en udvidet midterrabat er forvandlet til et grønt område med plads til leg og ophold. Indsatsen har medført stigende boligpriser og dermed øgede ejendomsskatter.

Læs mere i Grønt Miljø nr. 6, 2014.

Foto: Ny W. Øhlenschläger

Vand i parken fremfor vand i kælderen

Københavns Kommune har taget endnu et skridt på vejen væk fra oversvømmede kældre. Denne gang er det Enghaveparken, der står foran en omfattende fornyelse. Udover at være en grøn lunge på Vesterbro er den indarbejdet i Københavns skybrudsplan. Parken får form som en fejebakke, hvor der kan opmagasineres over 25.000 m³ regnvand, som derfra langsomt kan ledes ud i kloakken.

Læs mere på www.tredjenatur.dk

Illustration: Tredje Natur

Hvilken forandring vil I have?

En ny bykerne, der fungerer for alle, en folkeskole, hvor eleven lærer mere og et jobcenter, hvor den ledige kommer hurtigere i arbejde – men hvordan? Svaret er, ifølge MindLabs leder, Christian Bason, der til daglig praktiserer og jonglerer med begrebet innovation på højt plan, borgerinddragelse.

Af journalist Linette Maesen

“Vi tror på, at vejen mod succesfulde innovative løsninger i det offentlige er, når man med nye øjne ser på – hvad er problemet, gør det fra borgerens perspektiv, involverer en mangfoldighed af aktører i at skabe nye idéer og løsninger, for til sidst at gennemføre dem”.

“Den vigtigste værdi er at skabe social forandring i samfundet. Eksempelvis når en borger sendes på hospitalet og kommer hjem igen hurtigere og mere rask,”

Innovationschef Christian Bason, Mindlab

Ordene kommer fra den 42-årige Christian Bason, der er innovationschef hos MindLab, en udviklingsenhed drevet af flere danske ministerier og en kommune. Begrebet innovation defineres hos MindLab som nye ideer til at skabe forbedringer for den offentlige sektor – altså for samfundet – for eksempel ikke kun at forbedre undervisningen i en skole, men også forældrenes engagement og miljøet omkring skolen. Netop værdi er her omdrejningspunkt og modsat den private sektor, hvor alting måles i kroner og ører, er værdi inden for den offentlige sektor et mere

sammensat begreb.

“Den vigtigste værdi er at skabe social forandring i samfundet. Eksempelvis når en borger sendes på hospitalet og kommer hjem igen hurtigere og mere rask, når en ledig kommer i arbejde hurtigere, eller når elevens indlæring forbedres – alt sammen fordi vi har været med til at trykke og skrue på knapperne, ved at tænke i nye innovative løsninger for borgeren”, forklarer Christian Bason.

Sæt borgeren ved roret

Oversat til daglig tale forstås der ved brugercentreret innovation, at man arbejder sig inde fra og ud, når man står over for en udfordring – ved at tage ud og analysere borgerne og deres adfærd, som det første. Altså at borgerne sættes i centrum. I det hele taget er MindLabs tilgang at være i øjenhøjde med omgivelserne og dagligdagen, for at kunne bidrage til nytænkning af for eksempel et jobcenter, hospital eller den netop højaktuelle skolereform, som MindLab har arbejdet med i over et år, inden reformen blev lanceret. “Internationalt er Danmark lidt som at se ind i en krystalkugle. Vi repræsenterer en lille bid af fremtiden. MindLab er blevet kendt for at være nyskabende og for at udforske nye veje til borgerinvolvering. Vi starter og slutter altid med borgerne – og dét inspirerer globalt”.

Når der går projektitis i den Fremtidens innovation ser lovende

ud, hvis man spørger Christian Bason.

“Men tendensen er desværre stadig, at mange hopper fra projekt til projekt, fordi der kom en pose penge. Alt for mange innovationsprojekter handler bare om, at det skal være nyt for at være nyt, og så går der nemt projektitis i den”, siger Christian Bason.

God og strategisk innovation handler netop om at tage udgangspunkt i hvilken forandring og fremtid, man vil skabe. Han efterspørger derfor en mere forandrings- og problemorienteret tilgang i fremtidens innovation. Det bør altid starte og slutte med, hvilken adfærd og forandring, man vil skabe for borgerne og samfundet. Langsigtet forandring sker derfor ikke i et projekt alene, advarer Christian Bason, for når man arbejder med innovation, ved man ikke altid, hvor man ender. Man har ikke svaret på forhånd, for så var det ikke innovation. ■

Fakta om MindLab

- En tværoffentlig udviklingsenhed, etableret i 2007
- En del af Erhvervs- og Vækstministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Undervisningsministeriet og Odense Kommune
- Omdrejningspunktet er brugercentreret innovation
- Adresse på Slotsholmen i København

Kommunen version 3.0

Bøgeskove og Smukfest gør det ikke alene. Skanderborg Kommune vil også kendes på at vende den offentlig service på hovedet – i samspil med 60.000 borgere.

Af journalist Susanne Faber

Anno 2014 skal medarbejderne i den østjyske kommune være aktive samarbejdspartnere for borgerne. Og borgernes ressourcer skal i spil på en helt ny måde samtidig med, at de skal se sig selv som en del af løsningen på deres egne problemer og de krav de stiller til kommunen.

”Det har været en lang optur, siden vi startede hele processen med at vende blikket ind ad. Vi ville se, hvordan vi kunne gøre det bedre for borgerne og for os selv i vores daglige tilgang til og løsning af sagerne. Og vi er lykkedes rigtig godt med det,” siger Plan- og Kulturchefen i Skanderborg Kommune, Bente Hornbæk.

Hun er én af de meget engagerede frontløbere i Skanderborg Kommunes turn-around. For en sådan proces kræver, at nogen går foran. Med version 3.0 skal mind-settet ændres hos både kommunens cirka 5.000 ansatte og hos borgerne i den natur-skønne kommune.

Væk fra bordenden

Grundlæggende gælder det om at

flytte holdning og fokus: Borgernes holdning til kommunen skal flyttes

”Vi har flyttet os fra bordenden til i dag at være en del af borgernes projekt. For borgerne er mindst lige så talentfulde til innovation, som vi selv er. Og sammen – fra hver side af bordet – er vi allerbedst”

*Bente Hornbæk,
Plan- og Kulturchef,
Skanderborg Kommune*

fra ’hvad kan jeg få ud af kommunen og den skat, jeg betaler?’ til ’hvad kan jeg bidrage med?’ Altså, at man ikke ringer til kommunen ved for meget røg fra brændeovnen og en forkert plantet hæk eller vedvarende støj fra et

arrangement, men prøver at gøre en indsats selv og løse det i mindelighed. Og kommunens fokus skal flyttes fra den traditionelle service-orienterede behandling til at være med helt i starten af et projekt med ideer og sparring – altså snarere som en slags fødselshjælper eller facilitator.

”Vi har flyttet os fra bordenden til i dag at være en del af borgernes projekt. For borgerne er mindst lige så talentfulde til innovation, som vi selv er. Og sammen – fra hver side af bordet – er vi allerbedst,” fortæller Bente Hornbæk med stor indlevelse. Hun fortsætter: Version 3.0 kræver ifølge Bente Hornbæk tilvænnning, hos kommunens medarbejdere – nemlig fra at være afventende og tage sig af ansøgninger til at være udadvendte og opsøgende med netværksmøder, borgermøder og i det hele taget tage overtøjet på og gå sammen med ildsjæle og initiativtagere til nye idéer. For det er innovationens kardinalpunkter, når ressourcer og tanker sættes fri og nyt opstår. Borgerne, som Bente Hornbæk, også

gerne benævner 'dagligdagens brugere af steder og rum' har ofte en bedre løsning eller en anden tilgang, der, sammen med kommunen, kan løfte en idé eller projekt op på et højere niveau. Det kan godt være, at planlæggere fra kommunen, arkitekter og bygherrer er vant til at indrette et torv, men borgerne, som fx hjemmeplejen, butikkerne, de handlende i bil m.fl., der til daglig færdes på torvet – altså brugerne – er de bedste til at komme med ideer til funktionen og anvendelsen af torvet.

Skaterbane med klimaløsning

"At arbejde med et nyt mind-set kræver meget forandringsvillighed fra kommunens medarbejdere, for i princippet er deres arbejdsplads ikke den samme i dag som i går," fortæller Bente Hornbæk. Men når det så er sagt, så mener hun, at forandringsvilligheden er helt naturlig, fordi den nye tilgang er så givende og positiv, at alle – både borgere og kommune – gerne vil den nye struktur og derfor arbejder i samme retning. Men pilen med forandringsvillighed peger også tilbage på borgerne, for borgerne skal også være forandringsvillige og se på kommunen med nye briller.

"Tag nu fx vores nye skaterbane i Galten. Typisk ville en traditionel servi-

cekommune behandle ansøgningen og se, hvad der kan lade sig gøre. Men med version 3.0 hører vi om skaterbanen lang tid før, ansøgningen lander på vores bord. Og forinden da har vi haft møder med skater-eksperterne, med naboerne og er nu kommet frem til en skaterbane kombineret med et klimatilpasningsprojekt,"

"Version 3.0 kræver tilvænnning hos kommunens medarbejdere – nemlig fra at være afventende og tage sig af ansøgninger til at være udadvendte og opsøgende"

*Bente Hornbæk,
Plan- og Kulturchef,
Skanderborg Kommune*

fortæller Bente Hornbæk. Et projekt, der er win-win for både kommune og borgere, og som er sket i samklang med initiativtagerne og en lang række af andre parter, som er fulde af interessante idéer, som kommunen tager med sig til andre projekter. Skanderborg Kommune oplever netop

nu, efter de første par år, et enormt engagementsløft, fordi både borgere og kommunens medarbejdere bliver mere positive, når de arbejder sammen – også i krisesituationer. Og der er ingen vej tilbage, ifølge Bente Hornbæk.

Smukfest med krise

"Selvom Smukfesten i den grad har sat os på danmarkskortet, så har der været støj bag linjerne omkring brugen af Dyrehaven, hvor Smukfesten finder sted. Alt fra løbeklubber, naboer, Naturfredningsforeningen og andre brugere af parken har følt, at Smukfesten fyldte for meget. Og Dyrehaven i Skanderborg er jo for alle," fortæller Bente Hornbæk, og hun fortsætter: "Her var kommunen med som fødselshjælper til, at vi fik diskuteret, vendt og drejet nogle rigtigt gode spilleregler, som alle i dag kan forholde sig til – i stedet for, at vi bare udstak nogle spilleregler, som blev hevet ned over hovedet på folk. En sådan demokratisk proces med et så åbent mind-set kan jeg kun anbefale andre kommuner med festivaler og arrangementer også at gøre. Kort sagt, skal man være åben over for at mange – både borgere, arrangører, naboer, borgergrupper – får lov til at være med til at præge dagsordenen i vores samfund." ■

Smukfest a.k.a. Skanderborgfestivalen har et sæt spilleregler, som alle brugere af Dyrehaven har været med til at udforme. Et eksempel på at kommunen har ageret facilitator, fremfor at forsøge at løse problemet selv. Foto: Allan Høgholm

Planloven trænger til et spark bagi

Planloven er udtryk for forældet tankegang. Så meget er Carsten Kissmeyer (V) fra Ikast-Brande Kommune og Joy Mogensen (S) der borgmester i Roskilde enige om. Men hvad planloven så burde lægge op til, ja, det er et emne til diskussion.

Af journalist Laura Engstrøm

Det lyder næsten som om, de to borgmestre taler om en slidt spolebåndoptager fra 70'erne, når de snakker om planloven: Den er gammel, og den spiller den samme sang igen og igen - om det smukke liv i bykernen, den grimme industri i udkanten og så det yndige landbrug derude, hvor mågerne flyver efter landmanden, når han pløjer sin mark.

Men virkeligheden har ændret sig. Det mener både Joy Mogensen (S), der er borgmester i Roskilde Kommune og Carsten Kissmeyer (V) fra Ikast-Brande.

De kommuner, de to respektivt er borgmestre for, er dog væsensforskellige. I Ikast-Brande foretrækker borgerne at handle, hvor de også nemt kan finde en parkeringsplads, siger Carsten Kissmeyer.

"Det er meget lidt befordrende i forhold til investeringer udefra, at planloven er så rigid. Det virker lidt underligt, når man samtidig vil have fuld turbo på væksten"

*Joy Mogensen,
borgmester i Roskilde
Kommune*

Erhvervsområder i spil

"Folk køber ind, hvor de kan parkere, for hvad skal de ellers gøre af de ti liter mælk, fem liter cola og tre kilo kød, de lige har købt? Det er længe siden, den lille købmand var et samlingspunkt. Han er udkonkurreret for længst. Den udvikling er jo sket. Det nytter

ikke noget at ville tilbage til det," siger Carsten Kissmeyer.

I stedet kunne der opstå et interessant miljø i de områder, hvor der ligger lagerhaller og industri, mener han. Her har flere virksomheder, der sælger via nettet, ansøgt om lov til at sælge fra deres showrooms. Men det må de ikke, for det er ikke meningen, forretningslivet skal opstå dér. "Folk må godt komme og kigge, men virksomhederne må ikke have en dankortterminal der," siger Carsten Kissmeyer.

Joy Mogensen (S) og Carsten Kissmeyer (V) står i hver sin ende af det politiske spektrum, men begge kunne godt tænke sig mere råderet over erhvervsområderne. Ikke så mærkeligt, kunne man mene, for det er netop her, kommunerne konkurrerer.

"Hvis en stor, international virksomhed har udset sig et stort areal tæt på hovedstaden, kan vi ikke altid tilbyde det. Vi har det simpelthen ikke til rådighed. Det kan jo godt være et problem i forhold til den internationale konkurrence. Det er meget lidt befordrende i forhold til investeringer udefra, at planloven er så rigid. Det virker lidt underligt, når man samtidig vil have fuld turbo på væksten. Vi ligger jo tæt på København og skal tage hensyn til Fingerplanen. Det er ikke som i Jylland, hvor de bare kan slå ud med armene og tilbyde et stort areal," siger Joy Mogensen.

Foto: Roskilde Kommune

Men sådan er det ikke i Jylland. I hvert fald ikke i Ikast-Brande kommune. Her strammer planloven også, synes Carsten Kissmeyer. "Vi vil gerne udvikle et erhvervsområde nord-vest for Brande i tilknytning til et afkørselsanlæg på motorvejen, som går rundt om Brande. Men Naturstyrelsen nedlagde veto, fordi det ikke ligger i sammenhæng med byen. Så skulle der anlægges en ny vej, men den ville belaste Brande med meget mere tung trafik. Staten har lige brugt mange millioner på en stor omfartsvej omkring byen, og skulle vi så anlægge en vej mere?" lyder det fra Carsten Kissmeyer.

Mangler lokalkendskab

Han mener, alt for meget bliver styret centralt fra hovedstaden. "I gamle dage var det sådan, at der var nogle miljøcentre, hvor medarbejderne havde lokalkendskab. De vidste, hvor udfordringerne lå. I dag bliver sagerne myndighedsbehandlet i København, og der er ingen lokalkendskab. Det ligger simpelthen for langt fra København. De differentierer ikke, men arbejder bare ud fra en tjekliste. De deltager ikke i processen om planlægningen og tager ikke afsæt i faktiske forhold," siger Carsten Kissmeyer.

Joy Mogensen har dog oplevet, at planloven kan strækkes. Det skete blandt andet i forbindelse med udbygningen af DTU i Risø. Men det tog tid. "Det kan lade sig gøre at få dispensation, men man skal være indstillet på, at det tager to-tre år. Det er lang tid at fastholde engagementet

fra en privat investor," siger hun.

Løsninger fremfor paragraffer

Skal de to tale om innovation i forhold til planloven, vil det først og fremmest handle om mere selvbestemmelse. "Det ville være rart, hvis der var en bedre dialog om, hvordan vi udvikler de forskellige områder. Det er et problem, hvis det kun bliver styret efter paragraffer og ikke i forhold til de løsninger, vi kunne finde ud af," siger Carsten Kissmeyer.

"I gamle dage var det sådan, at der var nogle miljøcentre, hvor medarbejderne havde lokalkendskab. De vidste, hvor udfordringerne lå. I dag bliver sagerne myndighedsbehandlet i København"

*Carsten Kissmeyer,
borgmester i Ikast-Brande
Kommune*

Joy Mogensen efterlyser, at planloven kunne strækkes, så man kunne bygge billigere boliger. Som det er nu, har lavindkomstgrupperne svært ved at få råd til at bo i centrum af Roskilde.

"For at få et velfungerende byliv er

det vigtigt, at vi har en blandet sammensætning af beboere. Men når byudviklingen sker på markedsvilkår, er det svært at skaffe boliger til de lavest lønnede. Der kunne man jo med planloven undersøge, om det er muligt at sikre en mere blandet boligsammensætning, så der både er ejer-, leje- og almene boliger i et område," siger Joy Mogensen.

I en mere opdateret version af planloven er det også oplagt at tænke klimatilpasning ind som noget af det primære, når man bygger nyt, mener Joy Mogensen:

"Som det er nu, er klimaet ikke første-prioritet. Det kunne være tænkt meget bedre ind i planerne fra begyndelsen." ■

Foto: Ikast-Brande Kommune

Visionen om den bæredygtige by

I juni måned inviterede miljøminister Kirsten Brosbøl (S) en stribe eksperter til en temadag med fokus på fremtidens byer. Resultaterne tages videre i arbejdet med en strategi for bæredygtig byplanlægning. I kølvandet på en dag med masser af ideer og input er det en tilfreds miljøminister, som gør status overfor Byplan Nyt.

Af journalist Ulf Joel Jensen

”Når vi taler om byplanlægning, så er det svært at tale om one-size-fits-all-løsninger. Vi fik mange gode input og nye perspektiver på, hvordan vi skal gribe udfordringerne an. Og så fik vi formuleret nogle konkrete projekter, der nu kan arbejdes videre på. På den måde er dialog og udveksling af idéer hele tiden med til at sætte skub i udviklingen,” indleder Kirsten Brosbøl. Næste udfordring bliver så at realisere de forskellige projekter – og det er reelt hér den store udfordring ligger, erkender ministeren:

”Vi skal helt elementært ud med budskabet om, at det er tvingende nødvendigt, at vi får en bæredygtig udvikling. Og så skal vi vise, at det hverken behøver være besværligt eller dyrt. Det er, efter min mening, summen og koordineringen af de mange indsats – både store som små – der skaber bæredygtige byer.”

Det bæredygtige skal være nemt

I miljøministerens univers hænger udviklingen af by og land uløseligt sammen: Det er i byen, vi bor, arbejder og ikke mindst forbruger en masse ressourcer – men i sidste ende er det naturen, vi lever af. Derfor handler det om at skabe en sund og holdbar balance mellem ressourcer, produktion og forbrug:

”En af hovedudfordringer mod en

mere bæredygtig udvikling er blandt andet at skabe opbakning og ejerskab i samfundet til sådan en omstilling. Det er absolut ikke noget, man bare lige gør natten over, men vi er altså godt på vej. Derfor er det også så vigtigt, at vi er på forkant med udviklingen og er i stand til at arbejde med en fælles dagsorden,” siger hun og uddyber: ”Lige her og nu handler det meget om, at vi skal gøre det nemt og attraktivt at foretage bæredygtige valg. Løsningerne skal tage udgangspunkt i de daglige behov. Jeg synes, det er naivt at tro, at hensynet til miljøet alene kan få folk til at vælge den bæredygtige løsning.”

Styrken ligger i samarbejdet

Derfor er den grønne innovationsevne også helt central for omstillingen til en bæredygtig fremtid – ikke mindst i en tid, hvor den offentlige økonomi er stram: ”I virkeligheden er byer meget komplicerede systemer med rigtig mange aktører. Der har altid og vil altid være behov for nye løsninger og dermed også behov for innovation i udviklingen af byerne. Specielt i en tid præget af manglende vækst er det nødvendigt, at vi sammentænker vores investeringer, så vi løser flere problemer på én gang. Det har vi eksempelvis gjort på klimatilpasningsområdet, hvor vi har lært ikke kun at

se på regnvand som en trussel, men som et gode, hvor vandet faktisk kan blive det våde element i en byhave og andre rekreative områder,” fremhæver Kirsten Brosbøl.

Men selvom hun kan nævne flere eksempler på sammentænkte problemløsninger, så er det ikke nødvendigvis nogen enkel opgave. Alligevel ministeren er optimist: ”I Danmark har vi en rig foreningskultur og en tradition om at samarbejde, hvor samarbejde er nødvendigt. Vi ser det i dag, når byboere begynder at dyrke grøntsager i deres baggårde og på hustagene, og når borgerne går sammen om fødevarerfællesskaber og deling af biler. Vi ser det også, når landmanden afgiver arealer til at styrke biodiversiteten i form af markvildtstriber og levende hegn, eller når lodsejeren planter særlige buske og træer for at gavne truede arter. De gør det, fordi de kan se meningen med det,” siger Kirsten Brosbøl og fortsætter: ”Så ser vi samhörigheden, samarbejdet og det fælles ønske om at skabe noget, udvikle og beskytte naturen og miljøet. Hvis det samarbejde og den indstilling skal lykkes, så stiller det krav til de offentlige myndigheder, for det er statens opgave at skabe og facilitere de nødvendige rammer, der giver plads til alle disse nye initiativer.” ■

Foto: Claus Bjørn Larsen

3 skarpe til Kirsten Brosbøl om planlægning

Hvad er dine visioner for planlægningen i hhv. kommuner, regioner og på landsplan?

“Det er vigtigt, at alle parter tænker proaktivt, og at alle trækker i samme retning i forhold til de mange udfordringer, der skal løses her og nu, men også i fremtiden. Planloven er en god og stærk lov, der beskytter de værdier, der har betydning for samfundet i dag både samfundsøkonomisk, miljømæssigt og socialt. Men den beskytter også de værdier, vi uden tvivl vil sætte pris på om 100 år, og derfor er vigtigt, at både kommuner, regioner og staten tænker strategisk og langsigtet på planlægningsområdet.”

Er der tilstrækkelig sammenhængskraft mellem de forskellige myndighedsniveauer?

“Byernes planlægning foregår i dag primært i kommunerne. Det mener jeg også den skal. Sammenhængen mellem niveauer vil altid være udfordret af forskellige hensyn, og derfor skal vi fortsætte med at sikre et styrket samspil på tværs af niveauer og kommunegrænser. Som politikere skal vi være lydhøre over for de ønsker, der måtte være, men vi skal samtidig også være i stand til at træffe svære beslutninger, som ikke alle er tilfredse med.”

Hvordan bliver vi bedre i fremtiden?

“Der er altid mulighed for bedre samspil og bedre sammenhængskraft mellem forskellige myndigheder. I forbindelse med evalueringen af kommunalreformen, blev der stillet spørgsmål til, om den regionale udviklingsplan i tilstrækkelig grad hang sammen med den øvrige planlægning – fx i forhold til kommuneplanerne. Og på den baggrund har regeringen samlet den regionale udviklingsplan og den regionale erhvervs-udviklingsstrategi i en ny regional vækst- og udviklingsstrategi. På den måde har vi skabt fundamentet for en sammenhængende indsats for vækst og udvikling i regionerne.” ■

Humblebien Herning

Herning er flyvende, og Herning kan selv, på trods – eller måske på grund af – sin beliggenhed på den jyske hede. Gennem forskellige øjne ser vi nærmere på, hvad der skaber byens opdrift.

Af journalist Anne Mette Ehlers

Kulturbyen Herning:

En cowboyby uden kultursnobberi

Hvad er Herning for en størrelse for dig?

Som barn kom jeg en del på besøg hos mine bedsteforældre i Torsted syd for Tim. Herning var den nærmeste store by. Den var Dubai inden for land-brugsmaskiner. Til den store Agromek messe rejste landmanden mod lyset og gik rundt om den hellige John Deere traktor.

I dag er det for mig bare en by, hvor jeg laver mine shows. Men Herning er et sted man opper sig. Du laver ikke et venstrehåndshow her, fordi folk ikke kaster om sig med klapsalver. Og i forhold til, hvad de får gennemført, havde byplanlæggerne i København diskuteret det i 20 år. Herning er et meget pragmatisk, handlekraftigt Helge Sander-land, en cowboyby man ridder ind i, hvor man sadler først og spørger bagefter.

Hvad tænker du som kulturmenneske?

Jeg tænker "hold kæft, hvor har de travlt med boksen" (Jyske Bank BOXEN,

red.). Der er ikke noget artzy fatzy kultursnobberi i Herning. De tænker: "Vi vil have Danmark største indendørs stadion, så bygger vi det", eller de pløjer en motorvej ind.

Hver gang jeg kommer til byen orienterer jeg mig efter det omvendte yver. Det er idiotisk, imponerende og fantastisk, at det er dér Elia-kunstværket ligger. Den er over 30 meter høj. Og med kunstmuseet er det, som om de tænker, "nu bygger vi en cirkel og lossere noget kunst ind, så har vi kunst, og vi har betalt".

Hvordan ser du Herning i forhold til andre byer på heden?

Som et kraftcenter, men det er ikke en naturlov, for byen er jo nærmest eksploderet fra et bart stykke hede inden for kort tid i historisk sammenhæng. Men jeg tror ikke, man kan slå Herning ihjel. Byen er som en brummende John Deere motor. Sejtrækkende, selv i mental tomgang. ■

Foto: Thomas Fryd

Jan Gintberg, standup komiker og studievært, gæster jævnligt Herning, næste gang med sit kommende show "Det store spørgsmål".

"Herning er en cowboyby, man ridder ind i, hvor man sadler først og spørger bagefter."

Jan Gintberg, standup komiker

Foto: DI

Hanne Schou er underdirektør i DI med ansvar for de regionale erhvervsforeninger og har et indgående kendskab til Herning.

Erhvervsbyen Herning: Udsøgt service til virksomheder

Herning har ligget i toppen siden I startede jeres målinger af erhvervs-klimaet i landets kommuner, hvordan vil du beskrive rammerne?

Der er et stærkt fokus på erhvervslivet, og det gennemsyner forvaltningen. De gør meget ud af at sige, de ikke kun er en myndighed, men også yder service. De er meget smidige, ubureaukratiske og hurtige i behandlingen af byggesager. Og er der noget der skal justeres, hjælper kommunen med ideer til at udvikle løsninger.

Hvor kommer det fra?

Jeg har haft en del at gøre med både Herning og nabokommunen Ikast-Brande, som konkurrerer lidt og skiftes til at have førstepladsen i vores målinger. De to kommuner har et fælles erhvervsråd og en fælles erhvervs politik. Parløbet er en stor

styrke, for ofte er det et helt område, man skal have trukket familier til. I det midtjyske er et godt erhvervsliv ikke givet, og Herning har omstillet sig fra tekstilindustrien ved at gøre sig attraktive over for nye virksomheder.

Er det unikt?

Ja, over halvdelen af landets kommuner har været på besøg, og de kan godt se, at der er en tilgang, som er meget anderledes end i hovedstadsområdet. Herning selv kalder det et servicegen. Flere virksomheder bygger og udvider, og der betyder sagsbehandlingen enormt meget, fordi investeringshorisonten er meget lang. I Herning ved virksomhederne, at indstillingen også holder efter næste kommunalvalg. Det er ikke bare en enkelt borgmester, der lover noget. Det giver fremtidssikring og dermed mod på investeringer. ■

Studiebyen Herning: Lokale politikere i fredagsbaren

Hvad karakteriserer Herning som studieby?

"Nærheden. Der er en nærhed til de studerende, både fra universitets og samfundets side. De lokale politikere er bartendere i de studerendes fredagsbar, så de unge møder beslutningstagerne på deres egne præmisser. Nærheden har altid været der, men vi nedfældede den som en værdi, og gjorde den gensidigt forpligtende. På instituttet oprettede jeg et kontor ved navn AU Connect, hvor virksomheder kan ringe og lave aftaler om praktikpladser, mentorordninger og partnerskaber. Studerende kan fra dag ét følge et firma som en udviklingscase gennem studiet, hvorfor det er oplagt at forsætte der som ansat.

Var der noget, der overraskede dig ved byen, da du var institutleder på AU Herning fra 2011-2014?

Som amerikaner oplevede jeg en by, jeg følte mig hjemme i kulturelt. I andre byer i Danmark kan Janteloven

være mere udpræget. I Herning tror man på sig selv. Der er højt til loftet og globale forretninger kan få en god start. Universitetet har fokus på iværksætteri og erhvervsresultater, ikke kun forskningsresultater. Det er en vigtig del af opskriften på at vækste et område. Vi oprettede også et eksternt råd på instituttet i Herning med politikere, erhvervsliv og kulturpersonligheder, så universitets retning var samstemt med beslutningstagernes tanker.

I dag har Herning 11.000 studerende. Hvor er Herning på vej hen?

Herning er stærkt på vej op og huser i dag flere internationale forskningsenheder. Hurtigtoget kommer og folk begynder at forbinde Herning med Aarhus. Set udefra kan det være svært at overbevise studerende om, at Herning er stedet. Næste skridt kunne være at forbedre studielivet med et større cafeliv og mere sammenhængende campus. ■

Foto: Jacob Nymann Petersen

Michael Evan Goodsite, viceformand i det europæiske netværk People Friendly Cities in a Datarich World og tidligere institutleder på AU Herning - Aarhus Universitets institut i Herning:

BYPLAN PRISEN

2014

Prisen uddeles hvert år for planlægning, der er udtryk for innovation og som samtidig dyrker og videreudvikler byens egenart og identitet. Prisen er indstiftet af dansk Byplanlaboratorium og Akademisk Arkitektforening og vinderen afsløres på årets Byplanmøde torsdag den 25. september i Herning.

Hvem sidder i juryen?

Lisbeth Nørskov Poulsen og Mads Rue, udpeget af Akademisk Arkitektforening

Maj Green og Lene Krogh, udpeget af Dansk Byplanlaboratorium

Peer Frank, udpeget af Foreningen af Byplanlæggere

Sekretærer:

Ellen Højgaard Jensen,
Direktør Dansk Byplanlaboratorium

Anette Blegvad
Vicedirektør i Akademisk Arkitektforening

Hvem har fået prisen de sidste 3 år?

2013: København og Frederiksberg kommuner - Den Grønne Sti og Nørrebro-ruten

2012: Roskilde kommune - Musicon

2011: Middelfart kommune - Havnefronten

Mariaparken og midtbystrategi i Vejle

Foto: Vejle Kommune

Odense – fra stor dansk by til dansk storby

Foto: Odense Kommune

Havneplan og havneliv i Lemvig

Foto: Lemvig Kommune

Vejle Kommune

Byrum og byliv

Vejle kommune nomineres til byplanprisen for igennem en lang årrække at have arbejdet målrettet med byrum og byliv som led i en samlet bystrategi. En strategi, der også indebærer en konsekvent satsning på byomdannelse, detailhandel og placering af en række andre funktioner i bykernen. Der er realiseret en lang række flotte byrum fra Byparken i 1992 over Banegårdspladsen i 1998 til Mariaparken i 2013. En hovedtendens i alle disse rum, uanset om de er hårde eller bløde er, at der er skabt plads til "livet mellem husene".

Kunstnere og anderkendte arkitekter sikrer kvaliteten

Flertallet af byrummene er realiseret med baggrund i Arkitekturpolitikken fra 1997.

Juryen vil gerne fremhæve den konsekvente forhandling med bygherrer og satsningen på kvalitet i stort og småt. Overalt har Vejle Kommune samarbejdet med internationalt anderkendte arkitektfirmaer og i mange tilfælde kunstnere.

Brugerne tages med på råd

Mariaparken er det sidste skud på stammen. Det er en ny grøn offentlig

park midt i Vejle. Hvor mange andre byrum appellerer meget til drenge og unge mænd, er tanken med de mange kultur- og opholdsmuligheder i Mariaparken at skabe et centralt aktivitetsområde, der også er interessant for piger og unge kvinder. Parken fungerer både sommer og vinter og der er indført ny teknologi, så man kan regulere lyden i den overdækkede pavillon med sin smartphone. Udformningen af parken er blevet til på baggrund af fokusgruppeinterviews med blandt andet de unge, og det ser ud til at de har taget den til sig. Det er blevet et uhyre populært opholdsrum. ■

Odense Kommune

Strategisk satsning

Odense kæmper sammen med resten af Fyn med en negativ spiral med lav beskæftigelse, lav produktivitet og lavt indkomstniveau. Kommunen nomineres for at tage kampen op og for at bruge planlægningen som et aktivt instrument i den store omdannelse fra industri- til vidensby. Senest beskrevet i planstrategi 2011 og kommuneplan 2013, der spiller aktivt sammen med vækstpolitikken.

Aktive investeringer i fremtiden

Byen har formået at tiltrække massive

investeringer, der vil betyde et samlet løft frem mod 2020. Det er på den måde lykkedes at koble den fysiske planlægning med investeringsstrategien. Man er f.eks. i fuld gang med at udbygge campus med sygehus, universitet og 60.000 mennesker, der vil blive betjent af den kommende letbane.

Fra gade til by

Der satses massivt på fortætning og bæredygtig transport. Det seneste og meget synlige resultat er, at den store gennemfartsvej Thomas B. Thriges Gade i juni måned blev

lukket for biltrafik. Omdannelsen vil binde Odense bymidte sammen og skabe et nyt attraktivt område med boliger, butikker, erhverv, letbane, parkeringsanlæg og byrum. Når det står færdig i 2020 vil der være 300 boliger og 1000 arbejdspladser. Thomas B. Thriges Gade har i byplankredse været kendt som et skræmmeeksempel, fordi den favoriserede bilisterne og brutalt skar Odenses centrum over i to. Derfor er det en stor glæde for juryen at se, at dagsordenen nu er skiftet, og at bylivet igen vender tilbage til HC Andersens fødeby. ■

Lemvig Kommune

Nyt liv på havnen

Lemvig kommune nomineres for sin havneplanlægning og sin evne til at gribe borgernes ønsker om liv på havnen. I 2010 vedtog man en havneplan. Havnen er under omdannelse fra erhvervs- og fiskerihavn til turist og fritidshavn med aktivitetspladser, spisesteder, fiskehandel og landingsplads for lokale fødevarer bl.a. fisk og skaldyr.

Højvandssikring binder by og havn sammen

Kommunen har formået at gøre en dyd ud af en nødvendighed ved

at sikre byen mod årlige og tilbagevendende højvander. En bølget mur opdeler det store havnerum i mindre rum som "favner" vandsiden og bysiden i bueslagene. Vejen langs højvandssikringen får status af "gågade med kørsel tilladt". Fortovspromenaden langs havnefronten udvides og belægningen fra byens små stræder trækkes hen over kørearealet hvilket samler by og havn.

Byg det op og fortløbende inddragelse

Kommunen nomineres også for sin fleksibilitet og evne til at imødekomme

lokale behov. I sommeren 2013 blev de en del af arkitekturkampagnen BYG DET OP. De unge drenge i Lemvig manglede en bane til at skate og stå på løbehjul på og pludselig stod kommunen overfor en borgergruppe, der var klar til at bruge det tomme område på havnen. Der skulle findes penge på budgettet og de politiske udvalg skulle overtales. Men det lykkedes og det er blevet et meget aktivt mødested i byen. Kommunen følger op på ideen og inddrager løbende brugergrupper i havnens udvikling gennem projekt: Sæt havnen i bevægelse. ■

Regnskyl kan skabe **innovation**

Der er store potentialer i at bruge spildevand og regnvand aktivt og som base for innovation, i stedet for bare at lede vandet hurtigst muligt væk. Det kræver, at vi kan arbejde på tværs og tænke i helheder, mener lektor ved Aalborg universitet Birgitte Hoffmann.

Af journalist Ida Sass

"Vi kan gøre, som vi plejer. Så bliver løsningen en udbygning med kæmpe kloakrør, som både er dyrt og usynligt. Eller vi kan tænke vand ind i vores samfund på en helt ny måde og udnytte vandets potentiale for at skabe innovativ udvikling af by- og landzoner," siger Birgitte Hoffmann. Hun er lektor ved Aalborg Universitet og forsker blandt andet i, hvordan vi kan tilpasse samfundet til fremtidens klima på en innovativ måde. "Som det ser ud lige nu, er hverken kommuner, virksomheder eller borgere særlig gode til at udnytte det potentiale, der er i at bruge vandet som base for innovative løsninger. Det er ikke ment som kritik, for der er grunde til, at det er sådan," siger Birgitte Hoffmann.

Vand oppe, nede og på tværs

Birgitte Hoffmann nævner forskellige mulige forklaringer blandt andet, at vi har en lang kultur for, at hver faggruppe tager sig af sit område og finder de bedste løsninger der. Spildevandsteknikere har taget sig af spildevand og sørget for at kloakerne fungerede. Miljøforvaltningerne har taget sig af søer, åer og naturen omkring vandet.

"Der er behov for et paradigmeskift, hvor vandet flytter fra primært at være passivt under jorden til at blive en større og mere aktiv del af overfladen. Den udvikling vil kræve, at alle - spildevandsteknikere, miljøfolk, byplanlæggere, kulturlivet og os, der bruger vandet, borgerne - arbejder

med vandet og arbejder sammen om det," siger Birgitte Hoffmann. Hun mener, at der generelt er vilje til samarbejde, selvom det er svært, fordi meget forskellige faglige perspektiver og tilgange skal mødes. Desuden har kommunerne kun i meget lille skala inddraget borgerne i de nye løsninger.

Innovation af stedet

Et led i den nye tankegang, der er behov for, handler om, at innovation skal ses i forhold til det specifikke sted og ikke kun ud fra funktionen. Fremfor kun at optimere kloakrørets udformning for eksempel, skal man tage udgangspunkt i stedet og se de forskellige funktioner og værdier, vandet kan have der.

"Byplanlæggerne har jo ikke tidligere været involveret i at håndtere regnvand, og de tænker ofte, at 'Klimatilpasning - det er ikke vores bord'. Men planlæggerne er jo helt centrale, når det handler om byen, menneskene, naturen og os alle sammen. Vandstrukturerne skal være en del af overfladen og vi kan jo bruge hverdagsregnen som en ressource til at skabe nye former for natur og rekreative områder," siger Birgitte Hoffmann.

'Det vil vi'

Politikernes tendens til at se vandet som et problem og krav til kommunerne om frem for alt at være effektive, har også bremset den innovative tankegang, mener Birgitte Hoffmann. Hun ser dog forskellige

tolkninger af lovgivningen og at det nogle steder lykkes at arbejde på tværs og innovativt alligevel.

"Det handler ofte om kultur og personer. Hvis der skal innovative løsninger frem, så kræver det, at man sætter sig sammen på tværs af fagområde og sektor og siger: 'Det vil vi.' Det kræver personer, som har kompetencer til at navigere i komplekse systemer og som kan være innovative med deres faglighed," siger Birgitte Hoffmann.

"Hvis der skal innovative løsninger frem, så kræver det personer, som har kompetencer til at navigere i komplekse systemer og som kan være innovative med deres faglighed."

Selvom de innovative løsninger på, hvordan vi skal imødekomme et nyt klima og større vandmængder endnu ikke er udbredt, så er der forgangskommuner, som er godt på vej med at integrere vand som en positiv del af udviklingen. Birgitte Hoffmann fremhæver f.eks. Gladsaxe Kommunes Idrætsanlæg, Klimakvarteret ved Sankt Kjelds Plads på Østerbro i København og Middelfart Kommunes tilgang til klimasikring af bykernen. ■

Et regnvandsbassin, hvor der kun kommer vand ved større regnhændelser, anvendes til aktivitet på Gladsaxe idrætsanlæg. Formålet er at få unge fra nærområdet – bl.a. fra skolen og Høje Gladsaxe bebyggelsen – til at opholde sig på kanten af idrætsområdet. Målet er, at de unge opholder sig på "sidelinjen" af idrætsanlægget, med henblik på at de efterfølgende kan inddrages i idrætsaktiviteterne. Illustration: Bisgaard Landskab

Fra nødvendigt onde til innovativt idrætsanlæg

For at gøre noget nyt og innovativt, skal man vende problemerne til muligheder. Det mener idrætschefen i Gladsaxe Kommune Holger Kortbek, som har taget initiativ til at udvikle Gladsaxe Idrætsanlæg med en kombination af regnvandsopsamling og idrætsaktiviteter.

Af journalist Ida Sass

"Når vi nu skal grave huller og grøfter til at have vand i, kan vi så se det som en mulighed for at gøre noget nyt? Kan vi se vandet som en gave i stedet for noget, vi skal af med?" siger Gladsaxe Kommunes idrætschef Holger Kortbek. Holger Kortbek har i samarbejde med projektlederen fra forsyningsselskabet Nordvand, Bo Brøndum Pedersen, og en teknisk rådgiver, udviklet en plan for Gladsaxe Idrætsanlæg, som gør anlægget til et af landets mest innovative tiltag indenfor klimatilpasning.

Luft under vanddrømmene

Det hele begyndte med 'et nødvendigt onde', som idrætschefen betegner det. Nordvand henvender sig til kommunen, i efteråret 2012, fordi de har afsat penge til at håndtere de store regnskyller, man forventer vil komme. Lovgivningen på området betyder, at kommunen er nødt til at sige ja til at tage del i løsningen.

"Nordvand var heldigvis med på, at de penge, der var sat af, kunne bruges

på hvilken som helst måde, bare det gav en løsning på regnskyllene. Og så kan jeg ikke lade være med at bruge muligheden til at gøre noget nyt," siger Holger Kortbek, som tidligere har arbejdet med projektudvikling og vandlegepladser.

Pionerånd

Et af de mest unikke og innovative tiltag i anlægget er en sø, der skal opsamle regnvand, som så bliver filteret gennem sand, jord og plantevækst og via et dræn bliver vandet ført videre til en legeplads, der har vand som tema. "Ingen har gjort det før, så vi har ingen erfaringer at læne os op ad. Vi må bare tænke det godt igennem og så håbe at udregningerne holder, når det kommer i funktion," siger Holger Kortbek.

Og idrætschefen lægger ikke skjul på, at han sætter en dyd i at få skabt en kultur, hvor man tør noget. En kultur med mod til at satse på nye ideer, hvor resultatet ikke på forhånd er kendt. ■

Fakta

Idrætsanlægget er en del af VANDPLUS og området vil blive udviklet, så det både indbyder til idræt og bevægelse, men også til at være rekreativt område, hvor borgerne får lyst til at opholde sig. Det har haft sin nuværende størrelse og udformning siden begyndelsen af 70'erne.

I det nye idrætsanlæg bliver vandet nogle steder brugt som prydvand, der gør området visuelt mere interessant, andre steder får vandet en mere aktiv karakter. Hver enkelt del af området bliver anlagt, så det kan optage vandet fra kraftige regnskyll og kan bruges til aktiviteter, når der ikke er vand. En legeplads på området er f.eks. sænket og udformet i nogle materialer, der kan tåle at stå under vand.

Kombinationen af regnvandsopsamling og idrætsanlæg er blevet billigere at etablere, end hvis aktivitetsområderne og regnvandsbassinerne var blevet etableret hver for sig.

Grønne parker, ren luft, en svømmetur i havnen og trygge og indbydende omgivelser. Tilsæt rent drikkevand og gode transportforbindelser, så er du godt på vej til at skabe rammerne for en 'liveable' by. GBL gruppen for by & landskabsplanlægning er blevet en del af Rambølls fokus på liveable cities.

BYER FOR MENNESKER (OG RÅDGIVNING I TRÅD MED TIDEN)

Byudvikling med perspektiv. www.ramboll.dk/landskabsarkitektur

RAMBOLL

VI ER 10.000 INGENIØRER, DESIGNERE OG RÅDGIVERE OG SKABER BÆREDYGTIGE HELHEDSLØSNINGER
INDEN FOR BYGGERI, TRANSPORT, MILJØ, ENERGI, OLIE & GAS OG MANAGEMENT CONSULTING.

Sharing Cities - Bridging Regions er en international konference trilogi, der løber af stablen København og Malmø 1. - 3. oktober. Program og tilmelding: www.ifhp.org

foto: Luca Cutolo

Grøn investering betaler sig!

International konference sætter spot på, om grøn byudvikling kan betale sig, og debatterer vilkårene for, hvordan det bliver en god investering for alle. Den nordiske samfundsmodel er kendt for at skabe bæredygtige byer. Men er allerede godt nok?

International Federation for Housing and Planning – IFHP – afholder den 1. oktober i København en konference, der samler førende bytænkere, beslutningstagere og praktikere til en kritisk dialog om erfaringer for finansiering af grøn vækst i byerne og byudvikling i de nordiske velfærdssamfund. Oplægsholdere fra den offentlige, private og filantropiske sektor, samt civilsamfundets aktører inddrages med fokus på at belyse tre perspektiver:

- Derfor grønne investering, - set fra bl.a. politisk og økonomisk vinkel
- Tiltræk investorerne, - hør om business case, partnership, metoder og modeller
- Grønne investeringer giver tilfredse borgere, - måling af livskvalitet og borgere som med-skabere af vilkår for livet i byerne.

Oplægsholdere udfordres kritisk af Martin Krasnik som moderator dagen igennem.

Spot på den nordiske model

Norden er dels kendt for og har ambitioner om yderligere udvikling af markedet for grønne investeringer. Norden markedsfører sig med fokus på bæredygtighed og grøn vækst. Nordisk planlægning har grobund i traditionen for at skabe byer, der banalt set er gode for mennesker. Nordens byer har ofte et højt niveau af tryghed, tilgængelighed og omsorg for det offentlige rum som fællesskabets rum, med eet ord liveability.

IFHP oplever en global interesse for den nordiske samfunds-

Det faglige udbytte ved at deltage i IFHP's konference i København er svaret på, om private eller institutionelle investorer vil kaste penge efter grønne investeringer. I Norden er sådanne investeringer foretaget af det offentlige eller af selskaber med ophav som hel eller delvis offentligt ejerskab. Men er det overhovedet realistisk, at private vil være med i højere grad end i dag? Vi vil trykprøve det ved at give hard core investorer ordet, og vi vil høre fra advokater og finansieringsrådgivere om samarbejdsmodeller mellem de offentlige instanser og de private investorer, som gør private grønne investeringer praktisk muligt.

Ole Stilling, CEO i IFHP

model. Medlemmer efterspørger viden om det nordiske, og er nysgerrige efter at finde ud af, hvordan det kan være, at København, Helsinki og Stockholm altid topper i undersøgelser af livskvalitet.

IFHP ønsker med konferencen at skabe en kritisk dialog med afsæt i de særlige egenskaber nordisk planlægning har, og så jage hvad Norden kan lære af andre regioner rundt om i verden. I IFHP spørger vi: Selvom vi i Norden er gode til dette, er spørgsmålet om godt er godt nok?

Om IFHP

I 101 år har IFHP som profileret, internationalt forankret organisation været omdrejningspunkt for kritisk dialog blandt fagfolk om de mest presserende udfordringer i verdens byers udvikling. Det sker nationalt og globalt afstemt medlemmers og udviklingens behov, og ved hjælp af aktiviteter og målrettet vidensdeling.

Mere om IFHP: www.ifhp.org

IFHP
FIHUAT
IVWSR

Du skal tro på det

Herning er kendt for, at give plads til driftige og innovative personligheder. Byplan Nyt har talt med en af dem, der får tingene til at ske.

Fortalt til journalist Anne Mette Ehlers

Vil man have tingene til at ske på den helt store skala, er det allerførste, at man skal tro på det. Der skal være en, der kan brænde igennem med ideen. Og når man kommer med de store tanker, er det en fordel, at de matcher byens profil og filosofi. Enhver by med respekt for sig selv har et særkende. I Herning er det viljen til at skabe noget unikt, uanset om det er politisk, administrativt eller i erhvervslivet. Herning bys pay off er, at her er alle muligheder åbne. Fra gammel tid har Herning været stedet, hvor man får tingene til at ske. Vi samarbejder og sætter store mål. MCH koncernen har det mål, at her

mødes mennesker uanset motivet. Den store masterplan MCHs 'Vision 2025', som blev fremlagt tilbage i 2000, gav en forankring til de tiltag, som løber i tråd med Hernings profil, og som vi har realiseret siden hen ud fra filosofien, at et besøg i Herning skal være turen og tiden værd.

I slutning af 90'erne stod vi stærkt på møder og messer og så tog vi fat på at udvide med også musik og mesterskaber. Det var både en beskyttelse af den eksisterende forretning, en udvidelse og en udvikling af nye forretningsområder. Det blev blandt

andet realiseret med MCH Arena i 2004 og Jyske Bank Boxen i 2010.

Det var en stor dag, da Folketinget vedtog en anlægslov for Rute 18 - motorvejen mellem Vejle og Holstebro. Det var afgørende for Herning og hele landsdelen. Sammen med gode kræfter fra Struer, Holstebro, Ikast og Herning arbejdede vi i fire år for en tids-svarende infrastruktur. Jeg gjorde det, fordi det var strategisk vigtigt for messecentret. I dag har motorvejen stor betydning for vores forretning, og MCH har passeret 900.000 gæster om året. Vi er i dag en vigtig spiller i hele oplevelsesøkonomien.

Det har været en kæmpe rejse. Den største udfordring har været at kommunikere, hvad ideerne ville ende med, da man aldrig kender det færdige resultat. I starten var det meget vidtløftigt, det var ambitioner og visioner om, at 'vi skal have en multihal med plads til 15.000 mennesker og den skal være multifleksibel'. Men hvad ville det sige? Her var det en øvelse at få folk til at se det for sig.

Hvis du starter et andet sted, altså med en idé, der ikke matcher med byens profil, så pålægger du dig selv endnu en kommunikationsopgave, hvor du skal svare på: Hvorfor nu lige det?

Georg Sørensen, 55 år, har været adm. direktør for MCH koncernen (Messecenter Herning, Herning kongrescenter, Jyske Bank Boxen og MCH Arena) gennem de sidste snart 10 år. Han er idémanden bag MCHs Vision 2025, som blandt andet indbefatter superarena, svævebaner, drive in bio og oplevelsesland i Herning.

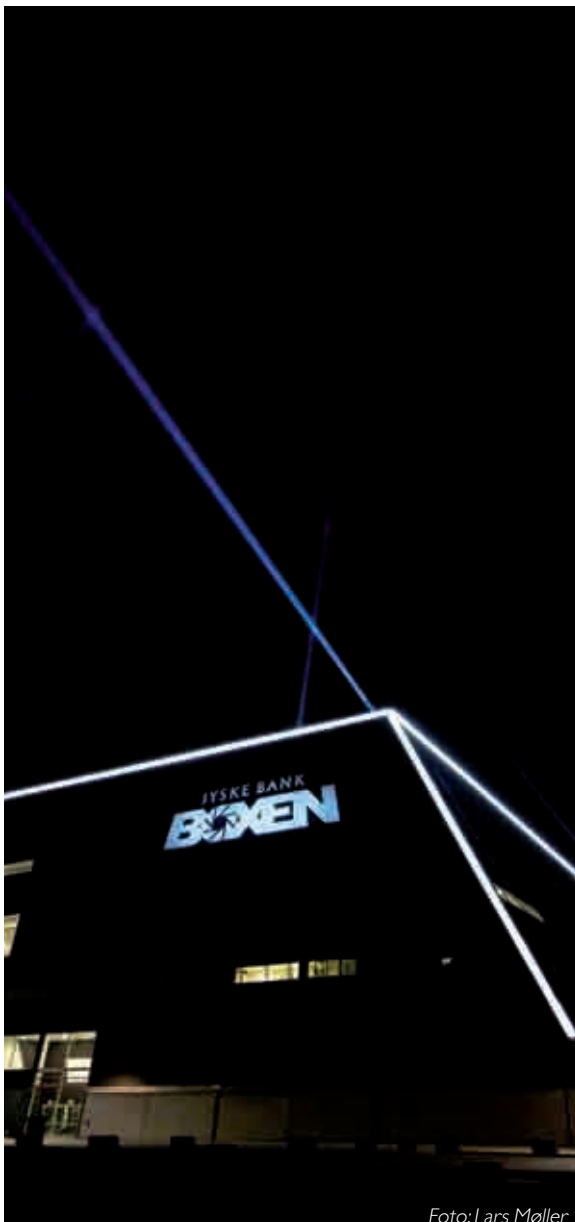

Foto: Lars Møller

Når man gerne vil gennemføre store projekter, er det en balance mellem at virke sikker i sin fremtoning, men også beskeden i sin tilgang. Det kan lyde som om det er let, men intet kommer af sig selv.

At realisere projekterne er en kombination af alle de ting jeg har nævnt, plus politisk konsensus og hårdt arbejde.

Nu har vi Kongrescentret, Messecentret, Jyske Bank Boxen og MCH-arenaen - hvor vi fordeler vores fire forretningsområder møder, messer, musik og mesterskaber. En af vores styrker er, at vi kombinerer vores faciliteter til en given opgave for at give synergi, senest var de fire steder i spil til EM i herrehåndbold. ■

PLANKALENDEREN

SEPTEMBER

Fra købstæder til levesteder

16. september, Assens / www.mbbi.dk

Det 64. danske Byplanmøde

25. -26. september, Herning / www.byplanlab.dk

Ekspropriation

29. september, Silkeborg / www.fvc.dk

Jagten, vildtet, landskabet

29. september, Frederiksberg / www.ign.ku.dk

Sharing networks - meet IFHP

København, 30. september / www.ifhp.org

OKTOBER

Klimatilpasning med borgeren som aktiv med spiller

1. oktober, Nødebo, www.ign.ku.dk

Sharing Cities - Bridging Regions

1.-3. oktober 2014, Kbh og Malmø / www.ifhp.org

Landzoneadministration

2. oktober, Silkeborg / www.fvc.dk

Biogas

7. - 8. oktober, Silkeborg / www.fvc.dk

Klimatilpasning og innovation af steder

22.-23. oktober (mfl) Middelfart / www.byplanlab.dk

Detailhandel i et 360 graders perspektiv

23. oktober, Vejle / www.landinspektoren.dk

Landsbyer under pres

28. oktober Ringe / www.byplanlab.dk

Landsbyer under pres

30. oktober, Skørping / www.byplanlab.dk

Detailhandel i et 360 graders perspektiv

23. oktober, Vejle / www.landinspektoren.dk

Det åbne land og landsbyerne

28. oktober, Vejle / www.landinspektoren.dk

NOVEMBER

World Town Planning Day - Equality in the City

5.-7. november, Cyberspace / www.ifhp.org

Byplanhistorisk seminar

7. november, København / www.byplanlab.dk

Lokalplaner

10.-11. november, Silkeborg / www.fvc.dk

VVM

25. november, Silkeborg / www.fvc.dk

Det koster 1200 kr. om året at annoncere i kalenderen i Byplan Nyt. Kontakt redaktionen for yderligere information.

K O N F E R E N C E BYENS GULV ARKITEKTUR TEKNIK PLANLÆGNING 28 01 2015

Keynote Speakers:
Benedetta Tagliabue, EMBT
Torben Schønherr, Schønherr Landskab

Danmarks bebyggede areal vokser og vores byområder bliver mere og mere befæstede. Det skyldes dels konkrete behov for mere befæstet areal, dels andre beslutninger i samfundet – og gamle vaner.

På konferencen BYENS GULV, vil 14 foredragsholdere fra ind- og udland, konkretisere tendenser, give indsigt og lægge op til at nytænke byens gulv som en central del af fremtidens by.

Branchens leverandører vil desuden udstille og rådgive om produkter og løsninger til byens gulv.

www.byensgulv.dk

dansk **beton**
Belægningsgruppen

Dansk Landskabsarkitektforening

dansk **byplan**
laboratorium

 Danske
Anlægsgartnere

Landsbyer under pres

Seminar

Nogle landsbyer har det svært. De har faldende indbyggertal og slås med tomme huse og forfald. Vi lægger op til at diskutere anvendeligheden af nye konkrete værktøjer og redskaber til strategisk afvikling af boliger, landsbyer og kommunale servicetilbud i udvalgte områder.

Sted: Skørping
Dato: 30. oktober 2014
Pris: 500 kr.
Tilmeldingsfrist: 30. 09.14

Sted: Ringe
Dato: 28. oktober 2014
Pris: 500 kr.
Tilmeldingsfrist: 30. 09.14

MINISTERIET FOR
BY, BOLIG OG
LANDSTRUKTUR
 **BYGNINGS
ARV**
dansk **byplan**
laboratorium